

продукції, а також інші витрати, що виникають під час здійснення господарської діяльності, формують витрати діяльності та обліковуються на рахунках класу 9, для обліку доходів використовують рахунки класу 7.

Всі особливості в кожному конкретному випадку необхідно прописувати в обліковій політиці, основними складовими якої є: визначення моделі обліку діяльності, що залежить від виділення основної функції підприємства, чи то виробництво чи торгівля; вибір варіанту встановлення торгівельної націнки; вибір методу формування собівартості продукції; визначення необхідних аналітичних рахунків, які будуть відображати специфіку обліку на підприємстві; вибір методу обліку транспортно-заготівельних витрат; вибір варіанту оцінки використаних продуктів – за продажною вартістю або за первісною вартістю.

Висновки. Отже, облік витрат на підприємствах громадського харчування має свої особливості методологічного характеру, документального оформлення, ведення аналітичного обліку застосування форм облікових реєстрів та ін. До основних проблем можна віднести наявність різних способів витрат виробництва продукції, а також недосконалість механізму формування собівартості виробництва продукції.

Література.

1. П(С)БО 16 «Витрати» Наказ МФУ від 31.12.99 № 318 Дата оновлення: 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027> (дата звернення: 27.10.2019)
2. Методичні рекомендації щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами Наказ Мінекономіки від 17.06.03 № 157 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0157569-03> (дата звернення: 26.10.2019)
3. **Нестеренко М.** Облік за торговельним методом. *Податки та бухгалтерський облік.* 2017 № 48. С. 13-17.
4. Громадське харчування: від документообігу до обліку. *Податки та бухгалтерський облік.* URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/golden/g-03/article-3585.html> (дата звернення: 27.10.2019)

УДК: 330.34:338.43:637.1

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

ACTUAL ASPECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF DAIRY SUB COMPLEX OF UKRAINE

МИРНИЙ Є.В., студент магістратури*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті вивчені сучасні аспекти інноваційного розвитку молокопродуктового підкомплексу України. Встановлено, що однією із найважливіших та найбільш перспективних складових частин аграрного ринку в теперішній час є ринок молока та молочних продуктів. Виявлені основні чинники, що здійснюють безпосередній вплив на функціонування молочного ринку, зокрема: стан виробництва, ринкова інфраструктура, дієвість ринкових механізмів, платоспроможність споживачів тощо. Вивчені основні проблеми сучасного українського

* Науковий керівник – Грідін О.В., старший викладач

ринку молочної продукції та окреслені основні напрями поліпшення стану молочного ринку України. Встановлено також, що інвестиційно-інноваційне оновлення матеріально-технічної бази має забезпечити усунення більшості проблем розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК України, проте активізація інноваційної діяльності молокопереробних підприємств потребує негайного створення прийняттого інвестиційного середовища.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна діяльність, інноваційний розвиток, молокопродуктовий підкомплекс, молокопереробна галузь, ринок молока та молочної продукції.

The article examines modern aspects of innovative development of dairy sub complex of Ukraine. It has been established that one of the most important and promising components of the agrarian market is the milk and dairy market. The main factors that have a direct impact on the functioning of the dairy market, in particular: the state of production, market infrastructure, the effectiveness of market mechanisms, the solvency of consumers, and so on. The main problems of the modern Ukrainian dairy market and the main directions of improvement of the state of the dairy market of Ukraine are studied. It was also established that the investment-innovative updating of the material and technical base should ensure the elimination of most problems of the dairy sub complex development of the agro industrial complex of Ukraine, but the activation of the innovative activity of the dairy enterprises requires the immediate creation of an acceptable investment environment.

Key words: innovation-investment activity, innovative development, dairy sub complex, dairy industry, market of milk and dairy products.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стан інноваційної діяльності в Україні більшістю експертів-науковців визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах. Недостатні темпи інноваційної діяльності підприємств пояснюються нестачею коштів для впровадження нововведень, слабкою зацікавленістю виробників у впровадженні нових розробок, послабленням стимулів підвищення якості продукції та продуктивності праці, потребою у створенні нової ефективної структури управління науково-технічною сферою держави, що стало причиною кризових явищ на багатьох підприємствах, зокрема у молокопереробній галузі. У сучасних умовах виробничо-господарської діяльності актуальним завданням для молочної галузі є вибір пріоритетних напрямків інноваційної діяльності підприємств. Активізація використання інноваційного чинника неодмінно має призвести до підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств, що в умовах їх ринкової трансформації є дуже важливим [5, с. 264].

Ефективний і сталий розвиток в сучасних умовах може бути забезпечений на основі широкого застосування поліпшених технологій, поглиблення і вдосконалення економічних відносин між агровиробниками та переробниками, здійснення аграрної політики на засадах інноваційного розвитку основних, суміжних і допоміжних галузей: молочного скотарства, племінної справи, кормовиробництва, механізації та автоматизації виробничих процесів у тваринництві тощо. Впровадження продуктивних інновацій у сектор молочного скотарства та переробки молока за нинішнього рівня державної підтримки виробників сирого молока, а також концентрації фінансових ресурсів на більшості підприємств цієї галузі є надто проблематичним. Позитивне вирішення цього завдання пов'язане з підвищенням рівня концентрації інвестиційних ресурсів у всіх ланках молокопродуктової вертикалі [2, с. 61].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблеми та пошуку дієвих шляхів забезпечення відродження вітчизняного молокопродуктового підкомплексу приділено багато праць вітчизняних науковців, зокрема цією проблематикою ґрунтовно займаються такі з них як: Божидарнік Т.В., Бугаєнко О.В., Гладка Д.О., Грідін О.В., Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Єрмак О.С., Заїка С.О., Крюкова І.О., Курдиш Р.Ф., Мазнев Г.Є., Черевко Д.Г., Чугаєвська С.В. та багато інших [1-7]. В той же час деякі аспекти залишаються недостатньо вивченими і потребують більш детального опрацювання, що стосуються зокрема і проблеми створення і впровадження інновацій на підприємствах молокопродуктового підкомплексу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення сучасних аспектів інноваційного розвитку молокопродуктового підкомплексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок молока та молочних продуктів в Україні є на сьогодні однією із найважливіших та найбільш перспективних складових частин аграрного ринку, при цьому Україна знаходиться у двадцятці найбільших світових виробників молока. Від розвитку ринку молока залежить повноцінне забезпечення населення України життєво необхідними продуктами харчування, що виробляються з молока. Молочна галузь, до складу якої входять маслоробна, сироробна, молочноконсервна підгалузі, а також виробництво продукції з незбираного молока, на сучасному етапі є однією з провідних у структурі харчової індустрії України [3, 7, с. 200]. Продукція цієї галузі займає важливе місце у споживанні населення. Частка витрат на молочні продукти становить в межах 15 % від загальних витрат на харчування (це четверте місце після витрат на хлібобулочні, м'ясні, борошняні та макаронні вироби). Нині функціонує близько 350 підприємств із переробки молока, з яких 80 виробляють 90 % суцільномолочної продукції України [3].

Керівництво підприємств-лідерів на ринку молока України вкладає значні кошти в модернізацію виробництва та поліпшення якості молока та молочних продуктів, слідкує та відповідно реагує на зміни кон'юнктури ринку, постійно поліпшує та розширює асортимент видів продукції для покращення процесу виробництва продукції, збільшення обсягів реалізації продукції та отримання чистого прибутку [3].

Необхідно відмітити, що за даними Державної служби статистики України, відбувається скорочення чисельності корів в Україні. Так за 2017 р. вона зменшилася майже на 60 тис. голів – до 2,108 млн. В той же час, позитивним є зростання продуктивності виробництва молока, яка в 2017 р. досягла позначки в середньому по країні у 6 тис. кг/корову. З кожним роком молочний ринок України суттєво скорочує обсяги експорту через втрату ринків збуту в окремих країнах США та поступово нарощує імпорт. Це негативно відображається як на українських підприємствах, які займаються виробництвом та переробкою молока (зумовлено зменшенням потужностей), так і на зовнішньоторговельному балансі України [3]. При цьому, майже за всіма товарними групами, крім маслянки, інших молочних продуктів та морозива, спостерігається доволі стійка тенденція до нарощування обсягів виробництва продукції. Найбільшу питому вагу в складі виготовленої продукції займають молоко та вершки. Досить позитивним є щорічне нарощення обсягу їх виробництва: якщо в 2013 р. підприємствами молочної галузі вироблено молока та вершків 1081732 т, то в 2014 р. – 1238704 т, а в 2017 р. – 1105698 т. Значну частку в обсязі виготовленої продукції займають кисломолочні продукти (молоко і вершки коагульовані, йогурт, кефір, сметана та інші ферментовані продукти), обсяг виробництва яких у 2017 р. становив 661167 т. Значною є й частка виготовленого сиру, обсяги виробництва якого в 2017 р. становили 290354 т. У цілому динаміка виробництва сирів є нестабільною. Така ситуація стала наслідком скорочення потенційних ринків збуту української продукції в Росії та зменшення кількості великої рогатої худоби.

Зазначимо, що на функціонування молочного ринку впливає низка чинників [3], які мають враховуватись в поточній та стратегічній діяльності, зокрема: стан виробництва, ринкова інфраструктура, дієвість ринкових механізмів, платоспроможність споживачів тощо. При цьому, до основних проблем сучасного українського ринку молочної продукції можна віднести: зменшення поголів'я корів та відсутність достатнього рівня якісної сировини для виробництва різних видів продукції; недостатня кількість лабораторій для визначення якості молока та молочних продуктів; значна втрата міжнародних ринків збуту і, як наслідок, невеликий ринок збуту продукції; така ситуація сприяє скороченню виробництва молочної продукції підприємствами або ліквідації виробництва; низький технологічний рівень на виробництвах, відсутність сучасного обладнання (багато сировини псується під час неналежного транспортування від виробника до переробного підприємства); зниження рівня внутрішнього споживання через кризові явища в Україні; недостатній рівень структуризації та кооперації підприємств України [3].

Виходячи з наявних проблем, основними напрямками поліпшення стану молочного ринку України можуть стати: стимулювання з боку держави (створення належного пільгового податкового режиму) створення ферм великої рогатої худоби, що дасть змогу збільшити обсяги

сировини, відповідно модернізація обладнання та поліпшення якості молочних продуктів; пошук та налагодження міжнародних зв'язків із країнами для експорту продукції, забезпечення належного транспортування молока та молочної продукції; створення інтегрованого та кооперованого виробництва (ефективна система менеджменту на підприємстві) України [3].

Усунення більшості проблем розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК України стане можливим через інвестиційно-інноваційне оновлення матеріально-технічної бази, поліпшення породної структури, значне збільшення поголів'я молочного скотарства та інфраструктурне облаштування виробництва, переробки і збуту молочної продукції. Нажаль, в окремих регіонах України, які традиційно спеціалізувалися на агровиробництві, інституціональна структура господарств молочного скотарства та підприємств з переробки молока не передбачає прийнятних обсягів інноваційно-інвестиційного забезпечення розширеного відтворення потенціалу регіонального молокопродуктового підкомплексу [2, с. 61].

Інвестиційна та інноваційна діяльності є найважливішою складовою будь-якого сільськогосподарського підприємства, орієнтованого на стратегічний успіх в умовах ринкових трансформацій. Отже, тісний взаємозв'язок інвестицій та інновацій на підприємстві дає нам змогу розглядати ці процеси, не відокремлюючи їх один від одного, оскільки вони являють собою самостійну сферу економічної діяльності підприємства, пов'язану з фінансуванням та управлінням процесами оновлення усіх його елементів функціонування. У сільськогосподарському виробництві інвестиції насамперед спрямовуються: на заміну застарілого і зношеного обладнання; у впровадження нової технології і застосування сучасної техніки та обладнання; на розширення виробництва сільськогосподарської продукції; у розвиток нових видів виробництв. Процес впровадження нововведення включає три основні стадії. Перша стадія складається з досліджень до першого виробничого освоєння техніки, технології або продукції. На другій стадії здійснюється розгортання випуску у масштабах, достатніх для задоволення конкретних потреб Споживачів. Третя стадія включає виробництво і широке використання нововведення кінцевими споживачами. Сукупність цих стадій прийнято називати інноваційним процесом. Основними джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є: кошти Державного та місцевих бюджетів України та Автономної Республіки Крим; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України. Формування інвестицій в АПК здійснюється на економічній основі з урахуванням швидкості повернення вкладених коштів. А це можливо лише за умови збільшення виробництва високоякісної продукції та зниження її собівартості. У ринкових умовах господарювання для підприємств аграрного сектору економіки України одним із головних чинників розвитку виробництва є залучення інвестиційних і інноваційних ресурсів [5, с. 265].

На наш погляд, інтенсифікація інноваційного розвитку підприємств АПК насамперед пов'язана з інвестиційною привабливістю України для закордонних інвесторів, оскільки існують переваги, пов'язані із промисловим і сільськогосподарським потенціалом, багатими та різноманітними природними ресурсами, вигідним географічним положенням та жорстким конкурентним середовищем у сфері АПК, що активізує пошук підприємствами АПК джерел і механізмів отримання інвестицій. Проте наявність таких ресурсів не гарантує автоматичного посилення інноваційної діяльності. До того ж необхідно поліпшувати рівень сприйнятливості підприємств до інноваційного розвитку, посилювати їх зацікавленість в оновленні виробництва.

Як вже зазначалось нами вище провідне місце у харчовій промисловості України займає молокопереробна галузь. Рівень розвитку молокопереробної галузі має значний вплив на стан економіки держави. Тому значення молокопереробної промисловості для національної економіки потребує застосування нових науково-технічних рішень, спрямованих на створення сучасних наукомістких виробництв, які могли б не лише задовольнити внутрішній попит на її продукцію, а й виходити з нею на зовнішні ринки. Завдяки короткому періоду окупності вкладених інвестицій молокопереробна галузь потенційно є інвестиційно привабливою [5, с. 266].

Висновки. В умовах євроінтеграції України необхідне визначення пріоритетних завдань науково-технічної та інноваційної державної підтримки молочної галузі. Слід, перш за все, забезпечити реалізацію стратегічного планування державних, регіональних, науково-технічних та інноваційних програм, здійснення підтримки наукових розробок, фінансування проектів малого та середнього бізнесу, сприяння розвитку наукової та інноваційної інфраструктури, покращити інформаційне й кадрове забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності, удосконалення захисного механізму вітчизняних виробників інноваційних молочних продуктів щодо уникнення недобросовісної конкуренції на зовнішньому та внутрішньому ринках і охорони інтелектуальної власності. У сучасних умовах господарювання без впровадження передових досягнень науки і техніки у виробництво продовольства неможливо забезпечити продовольчу безпеку, підвищувати життєвий рівень населення, нарощувати економічний потенціал країни. Очевидно, що стабільно сильні позиції на ринку можуть забезпечити для себе лише ті підприємства, яка спрямовують свої інвестиції на виробництво наукоємних видів продукції, що передбачає застосування новітніх досягнень техніки і технологій. Інноваційна підтримка молочної галузі обов'язково має включати маркетингові дослідження ринків збуту, формування попиту на нові види продукції, пошук і створення інформації щодо конкурентного середовища, пошук партнерів для впровадження та фінансування інноваційних проектів [7, с. 203].

Для активізації інноваційної діяльності молокопереробних підприємств необхідно створити рівень прийнятної інвестиційної середовища їх функціонування. Це стосується: банківського кредитування пільговими кредитами інноваційних проектів підприємств; звільнення від оподаткування вітчизняних і закордонних інвесторів та коштів, які направляються на реконструкцію і механічне переозброєння підприємств; запровадження різних форм фінансового лізингу тощо [5, с. 269].

Література.

1. **Shudlurski Jacek** Theoretical aspects of innovation activities / **Jacek Shudlurski, S. Zaika, O. Gridin** // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 1. – С. 17-24.
2. **Божидарнік Т.В.** Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку молокопродуктового підкомплексу [Електронний ресурс] / **Т.В. Божидарнік** // *Вісник аграрної науки*. – 2013. – № 12. – С. 61-64. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaan_2013_12_17
3. **Джеджула В.В.** Ринок молочної галузі: стан та тенденції розвитку / **В.В. Джеджула, І.Ю. Єпіфанова, Д.О. Гладка** // *Економіка та суспільство*. – 2018. – Вип. 18. – С. 382-388. – Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/53.pdf
4. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань: [монографія] / За ред. професора **Г.Є. Мазнева**. – Харків: Вид-во «Майдан», 2015. – 592 с.
5. **Курдиш Р.Ф.** Інвестиційно-інноваційні аспекти активізації діяльності молокопереробних підприємств України [Електронний ресурс] / **Р.Ф. Курдиш** // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. – 2013. – № 776. – С. 264-269. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_776_41
6. **Черевко Д.Г.** Підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в умовах членства України в СОТ: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Львів: Нац. аграр. ун-т, 2010. 20 с.
7. **Чугаєвська С.В.** Статистичні засади інноваційної активності підприємств молокопереробної галузі [Електронний ресурс] / **С.В. Чугаєвська** // *Бізнес Інформ*. – 2017. – № 4. – С. 199-204. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_4_32

